

A na kojoj su sudjelovali Philippe Descola, Didier Fassin, Bruno Latour i Martin Holbraad tematizirala je odnos društvene kritike i antropologije pitanjem: stvara li antropologija zbog svoje metode i predmeta istraživanja poseban oblik društvene kritike?

Na plenarnoj sjednici B obrađivana je aktualna tema društvenog otpora i protesta na kojoj je naglašen poseban položaj antropologije kod istraživanja navedenih fenomena. Na plenarnoj sjednici C propitivan je odnos između suvremene etnografske prakse koja je pod sve većim znanstvenim i društvenim pritiskom da odmah proizvede rezultate te klasičnog antropološkog pristupa kojeg su karakterizirala dugotrajna terenska istraživanja.

Uz plenarne sjednice istaknuo bih bogat filmski program te dodatne aktivnosti koje su uključile umjetničku instalaciju, nekoliko radionica, susrete s izdavačima i koncert etno glazbe.

Konferencija je pokazala da je izuzetno važno proučavati kulturne i društvene fenomene u kojima se može iščitati krajnja neizvjesnost i osjećaji straha budući da takva istraživanja bitno pridonose razumijevanju suvremene društvene situacije koja je obilježena izraženom percepcijom rizika koja generira stanje opće uznemirenosti. Prezentirani radovi pokazuju da antropologija kao disciplina sa svojim metodološkim okvirom može ponuditi drugačiju, slojevitiju, gušću interpretaciju navedenih fenomena. Osim toga, konferencija je pružila kvalitetan okvir za propitivanje temeljnih teorijskih i metodoloških postavki suvremenih antropoloških istraživanja doprinoseći time daljnjem razvoju discipline.

Duško Petrović

Idemo na pivo! Izložba u Etnografskom muzeju u Zagrebu i popratni katalog izložbe, Zvezdana Antoš, ur., 267 str.

Autorica izložbe "Idemo na pivo!" u Etnografskom muzeju u Zagrebu, Zvezdana Antoš zajedno sa suradnicima, prema već prokušanom receptu upustila se u zanimljivo istraživanje kulture proizvodnje i konzumacije piva u Hrvatskoj i Europi. Govoreći o prokušanom receptu referiramo se na njezine prošle projekte od kojih bi se kao jedan vrlo uspješan mogla izdvojiti izložba postavljena također u autoričinoj matičnoj kući – Etnografskom muzeju u Zagrebu – "Pokuštvo u Hrvatskoj". Poput upravo spomenute izložbe tako i izložba "Idemo na pivo!", prema uputi i konceptu autorice Antoš, na specifičan način njeguje komunikaciju s muzejskom publikom. Čini se kako je to, uz osnovnu ideju prikaza povijesti proizvodnje i konzumacije piva, vrlo važan i reklo bi se nosivi element čitave koncepcije izložbe.

Pivo kao alkoholni napitak podrazumijeva određene aspekte društvenosti, pri čemu najvažniji i najistaknutiji aspekt društvenosti vezujemo uz njegovu konzumaciju. Radovi koji istražuju kulturu proizvodnje i konzumacije piva u suvremenom društvu uglavnom bilježe raznolike situacije u kojima se ono konzumira

u većoj ili manjoj grupi koja je povezana nekim zajedničkim interesom (sportom, glazbom i dr.). Također, konzumiranje piva vezuje se i uz specifičan prostor kafića, *puba*, kluba ili pivnice, koja u tom slučaju postaje središnje mjesto okupljanja i komunikacije spomenutih grupa povezanih zajedničkim interesom.

Izložba o povijesti konzumacije alkoholnog pića kakvo je pivo idealna je platforma za razvijanje društvenosti muzeja i njegove interakcije s muzejskom publikom čiju je znatiželju u današnje vrijeme vrlo teško zadovoljiti. Autorica je to višestruko iskoristila i, čini se, poslala izvanrednu poruku kako stručnoj tako i široj javnosti, koja uostalom i jest glavni *konzument* muzejske proizvodnje i predstavljanja.

Suradnja s Karlovačkom pivovarom na više je načina doprinijela kvaliteti izložbe i bila je, čini se, vrlo dobar marketinški potez. Pritom nije narušila koncepcijsku razradu glavne teme, već ju je, naprotiv, obogatila, omogućivši povijesni i etnografski uvid u prošlost pivovara s domaćih prostora pa se tako približila posjetitelju etnografskog muzeja i zadovoljila njegova očekivanja i apetite, čak i više nego što je možda očekivao.

Izložba je podijeljena u nekoliko tematskih cjelina. U prvoj od njih pod nazivom "Priča o pivu", kojom izložba započinje, prikazana su četiri važna elementa od kojih se sastoji pivo (voda, ječam, hmelj i kvasac). Taj početak posjetitelje uvodi u konzumaciju piva prvih velikih civilizacija – Egipćana i Sumerana. Također, u tom dijelu izložbe autorica ukazuje na mogućnost konzumacije piva u Hrvatskoj u eneolitiku na Vučedolu o čemu svjedoče keramičke šalice i vrčevi badenske te kostolačke kulture. U drugoj tematskoj cjelini prikazana je povijest konzumiranja piva u svijetu, no s detaljnijim uvidom u konzumiranje piva u Europi i naglaskom na lokalne specifičnosti pojedinih zemalja.

Iduća tematska cjelina bavi se industrijskom proizvodnjom piva, a posebna pažnja posvećena je povijesti Karlovačke pivovare – i to uz pomoć arhivske fotografske građe, pojedinim predmetima te filmom. U nastavku izložbe nižu se neki specifični predmeti s početka 20. stoljeća vezani uz proizvodnju i konzumaciju piva te je moguće doživjeti ambijent pivnice u kojoj se točilo pivo. Suvremeni kontekst konzumiranja piva prikazan je filmom koji donosi intervju s pojedinim osobama, te predmetima koji su vezani uz neki aspekt svakodnevnice u kojem se pivo konzumira (proslave, sport). Dio izložbe čine i prikupljeni predmeti obožavatelja piva koji su svoje zbirke naljepnica s pivskih boca, limenki, čepova, podložaka za čaše, krigli i još koječega podijelili s posjetiteljima muzeja. Na izložbi su prikazani i umjetnički radovi s temom piva, a posjetitelji su pivo mogli i konzumirati u muzeju. Osim toga, tijekom trajanja izložbe u muzeju su održana predavanja o raznolikim aspektima istraživanja i promišljanja tog zanimljivog alkoholnog napitka.

Izuzetno bogato opremljen kvalitetnim tekstovima i ilustracijama dvojezični katalog izložbe (hrvatski i engleski) vrijedan je doprinos istraživanju kulture proizvodnje i konzumacije alkoholnih pića ne samo u hrvatskoj etnologiji nego i ostaloj znanstveno-stručnoj zajednici. Riječ je o tekstovima raznovrsnih stručnjaka: povjesničara, etnologa, arheologa, egiptologa, novinara od kojih je svatko iz vlastite stručne perspektive doprinio poznavanju kulture proizvodnje i konzumu-

macije piva. Tekstove možemo podijeliti u nekoliko glavnih skupina koje na neki način prate i sam tijek i postav izložbe u prostoru muzeja. Prva grupa radova opisuje pivo u pretpovijesnom dobu (Mirela Hutinec), u faraonskom Egiptu (Igor Uranić), te općenito u raznim kulturama diljem svijeta (Zvezdana Antoš). Zatim slijede tekstovi o industrijskoj proizvodnji piva (Zvonimir Nemet) te općenito o kulturi piva u Europi – raznolikim načinima proizvodnje, vrstama i nazivlju (Mladen Klemenčić). Zanimljiv je tekst o proizvodnji piva u alpskoj regiji Trentino, Marca Romana. Iduća grupa tekstova obrađuje početke pivarstva u Hrvatskoj: o počecima pivske industrije pisala je Mira Kolar, o hmeljarstvu u Iloku Ružica Černi te o povijesti karlovačkog pivarstva Nikola Perić i Mladen Sutlović. Tekst Ines Sabotić govori o razvoju ugostiteljskih objekata – pivnica, s posebnim osvrtom na Zagreb. Zatim slijede tekstovi koji govore o svim važnim suvremenim i aktualnim aspektima kulture konzumacije piva. Ponajprije to je zanimljiv tekst Mladena Klemenčića o jednom od najvažnijih prostora razvoja društvenosti uz konzumaciju piva – *pubu*. Slijedi ga tekst Bojana Mucka, koji kroz teorijom potkrijepljenu analizu recentnog televizijskog oglašavanja Karlovačke pivovare daje uvid i u povijest oglašavanja uopće. Nadalje, tekst Sandre Kandučar Trojan govori o čašama iz fundusa Muzeja za umjetnost i obrt s osvrtom na razvoj staklarskog obrta u Hrvatskoj. O pivu kao poticaju za druženje piše u svom tekstu Zvezdana Antoš koja se osvrće i na projekt u okviru izložbe kojim je potaknuta suradnja s ljubiteljima piva. Posljednji tekst govori o vezi i međusobnoj isprepletenosti piva i gastronomije i u njemu je dano nekoliko zanimljivih recepata (Gordana Viljetić).

U tekstu o raznolikim aspektima društvenosti piva, autorica izložbe i urednica kataloga Zvezdana Antoš napisala je sljedeće: “Muzeji moraju produbiti svoje znanje o predmetima, ali uz interaktivno sudjelovanje posjetitelja.” Smatram da je Antoš i izložbom i katalogom uspjela potaknuti interakciju posjetitelja, zainteresirati njihovu znatiželju, ispuniti očekivanja. No, osim šireg kruga posjetitelja autorica je zadovoljila kriterije struke i doprinijela razvoju istraživanja kulture proizvodnje i konzumacije alkoholnih pića u hrvatskoj etnologiji.

Melanija Belaj

Ponovno iscrtavanje granica: transformacije identiteta i redefiniranje kulturnih regija u novim političkim okolnostima, 12. hrvatsko-slovenske etnološke paralele, Duga Resa, 23.-25. rujna 2012.

Tradicionalna suradnja hrvatskih i slovenskih etnologa nastavljena je i ove godine znanstveno-stručnim skupom, 12. hrvatsko-slovenskim etnološkim paraleloma, a domaćin je bilo Hrvatsko etnološko društvo. Naziv i tema skupa bila je: “Ponovno iscrtavanje granica: Transformacije identiteta i redefiniranje kulturnih regija u novim političkim okolnostima”, a skup je održan 23.-25. rujna 2012. g. u Dugoj Resi.